

BIBLIOTECA

C. C.

P. C. E.

313743

5828

C. FILIPESCU

Evoluția

obștiilor

sătești

1912

BUCUREȘTI

inv. 133.078/60.

29798/67

EVOLUȚIA OBȘTIILOR SĂTEȘTI

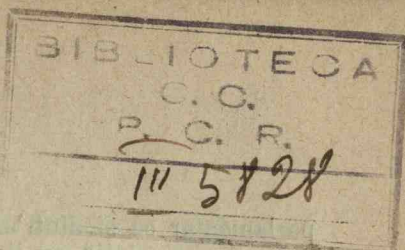
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA III 449 917

944/05

B.C.U. Bucuresti

C20056734

EVOLUȚIA OBȘTIILOR SĂTEȘTI

Regimul legal și administrativ al obștiilor
de arendare.

Introducere

Obștiile satești sunt, de sigur, instituțiile asupra cărora sunt îndreptate astăzi privirile tuturor celor ce se ocupă cât de cât de politica agrară și economică a țării. Aceasta pentru motivele că ele constituiesc o inovație unică, sub forma sub care se prezintă, și apoi fiindcă față cu dezvoltarea pe care au luat-o, tind să devină un factor determinant în domeniul economiei naționale.

Și dacă până acum câțiva ani se mai puteau găsi oameni—pretinși cunoscători în ale economiei naționale—cari să ignoreze ființarea acestor instituții, astăzi când ele și-au dovedit dreptul la încetățenire, prin rezultate pozitive, timp de aproape 10 ani, ar fi o imprudență din partea cuiva să le nesocotească, —poate mai mare chiar de cât ca să le critice.

Prin aceasta, departe de a spune că ele au numai dușmani, vom să constatăm că nu le lipsește una din laturile cele mai trainice, care le asigură adevăratul succes sigur și controlat, și care este ochiul veșnic deschis al criticii de doctrină, care nu trebuie confundată cu critica prin obișnuință.

Cine va ceti aceste rânduri, fără să vrea se va gândi că nu de puține ori a avut prilej, chiar în cursul acestui an, se citească prin gazete sau se asculte dela tribune oficiale și neoficiale, cele mai diverse aprecieri privitoare la obști. Nu vom lua aceste aprecieri ca punct de sprijin în rândurile ce urmează. Căci dacă dintr'un discurs

parlamentar ca și dintr'un articol de fond al vre-unei gazete cu „principii“ nu lipsește cele mai adese ori „o statistică englezească sau o citație franțuzească“, apoi lipsește nota dreaptă a cunoașterii celor mai elementare adevăruri ce privesc trebile de căpetenie ale acestei țări.

Și la aceasta se mai poate adăuga încă ceva, că la noi—din nenorocire,—toate chestiunile sunt privite prin prisma politicianismului, iar politica, departe de a fi o doctrină, este o ficțiune de care ne servim după cum ne vine bine și mai ales, când ne vine bine.

De aici decurg o mulțime de neajunsuri cari țin în loc mersul firesc al mai tuturor instituțiilor statului. Iar când cu toate aceste neajunsuri observi la una din ele o evoluție mai înaintată, atunci imediat trebuie să'ți dai seama că te găsești în fața unui fenomen deosebit, care poate căpăta pe drept cuvânt numele de „curent“ sau „mișcare“, în afară de cadrul vre-unei legi sau al vreunei prevederi de cabinet. În asemenea cazuri, legile vin totdeauna numai de îmbracă, sau mai drept vorbind, de canalizează aceste „curente“, iar prevederile se transformă în motive de lupte pentru posteritate, înbogățind programele partidelor politice cu probleme noi, despre cari discursurile și gazetele vor avea grija să trimbițeze, că numai lor se datorește aceste curente sau mișcări atât de salutare pentru popor.

Orice s'ar întâmplă, nouă ne e indiferent, de oarece ținta, și într'un caz și în altul, este ajunsă: „*curentul*“ sau „*mișcarea*“ *acea s'a impus în toate cercurile și nu poate fi trecută sub tăcere. Acesta este cazul obștiilor sătești*

Instituții eșite din nevoile cele mai reale ale populației rurale,—lipsa de pământ înaintea oricăreia,—ele au apărut chiar dela început, ca o soluție dreaptă a rezolvirii problemei agrare. A venit 1907 cu legiurile ulterioare, care a consfințit starea de fapt în stare de drept, lăsând vad slobod curentului, ca să-și urmeze drumul.

Așa se face că astăzi atât numărul cât și acțiunea lor economică și socială a crescut, iar populația rurală se sprijină în ele ca într'o pârgheie ce le poate asigura cea mai grabnică satisfacere a nevoilor lor urgente, concretizate în lipsa de pământ pentru hrana lor și a vitelor lor. Organizația în regimul obștiilor.

Organizația acestor obștii, de și mai prezintă încă oare-

cari neajunsuri, totuși e destul de temeinică ca să inspire o mare garanție tuturor.

Înființate la început sub regimul legii din 9 Februarie 1904, a repauzatului Tache Protopopescu, care lege nu constă decât în modificarea a două articole din Procedura Civilă—Art. 74 și 514,—și întărite sub un regim legal făurit special pentru ele,—legea băncilor populare și obștiilor sătești din 1910,—care le înlesnește și simplifică foarte mult constituirea și funcționarea, astăzi obștiile satești împreună cu băncile populare, au devenit cele mai principale instituțiuni economice ale sătenilor noștri.

În adevăr, înlesnirile de înființare,—prinț'un simplu statut și prinț'un simplu proces verbal dresat de judecător pentru alegerea celor trei mandatar meniji să conducă efectiv obștia, scutirea de taxe de timbru, de speze pentru autentificare,—judecătorul trebuie să vină el în persoană la fața locului în satul unde urmează să se înființeze obștea,—pe de o parte, iar pe de alta spiritul cu totul democratic care rezidă în alcătuirea și conducerea lor, a făcut ca ideea înființării obștiilor să prindă tot mai mult și valoarea lor să crească. Dar însăși scopul lor e salutar. Ori, cel dintâiu lucru pe care ni'l punem înaintea este de a ști pe cine înlocuiesc ele? Răspunsul e categoric: *pe arendaș*.

Stabilind o comparație foarte sumară între arendașul înlocuit și obștea arendașă, numaidecât vedem superioritatea acesteia de pe urmă. Nu mai este un secret pentru nimeni, cine erau și de ce sentimente se bucurau arendașii în țara noastră. De asemenea nu mai este o taină, neegala distribuire a proprietății funciare rurale la noi.

E destul numai să precizăm aceasta prin următoarele date, pentru ca să se vadă cât de deplasată este această proporție, mai ales pentru noi, cari suntem o țară de plugari¹⁾.

	Intinderea cultivabilă	Intinderea Prop. de peste 100 Hect.	Proportia la % a proprietății mari de peste 100 hect. din înt. totală cultiv.
Moldova . .	2.318.767 hect.	1.198.252	51.67%
Muntenia . .	3.497.337 "	1.999.144	57.16%
Oltenia . .	1.346.870 "	460.153	34.16%
Dobrogea . .	663.822 "	152.802	23.02%
Total . .	7.826.796 hect.	3.810.351	

Ei bine, prin obștii, aceste neajunsuri cad.

1). D. G. Creangă: Proprietatea rurală în România.

În locul arendaşului, adeseori străin dar mai în totdeauna abuziv,—care râvnind la câştiguri tot mai mari, confundă puterile de producţie ale pământului şi mijloacele tehnice aplicate la el, cu spoliarea populaţiei, — în locul acestui arendaş, adese ori fără garanţii suficiente, şi nu de puţine ori fără cultură, vine astăzi arendaşul colectiv, — obştea sătească, băştinaşă, încărcată de garanţii prin regimul unei legi care are la bază răspunderea solidară şi neţărmurită a membrilor ei cu dragoste de pământ şi cu dor de muncă, care obşteie satisfăcând cerinţele celui mai exigent proprietar din punctul de vedere al legii de ofertă şi cerere, dă rezolvare în acelaş timp şi celei de a doua probleme, care este neraţionala distribuţie a proprietăţii.

Intrând în mâinile ţăranilor obşteni atâtea moşii ale diferitelor instituţii ca: stat, eforii, epitropii, bisericii, judeţe, comune, şcoli etc.,—potrivit legii din 10 Aprilie 1909—de bună seamă raportul dintre latifundii şi mica proprietate se mai îndulceşte, se mai organizează, iar relaţiile dintre aceşti doi factori: marele şi micul cultivator, devin mai echitabile şi mai independente.

Pe de altă parte buna administrare a acestor moşii prin obştile săteşti a avut şi va avea pe viitor o influenţă hotărâtoare asupra proprietarilor, cari din diferite consideraţiuni nu'şi pot cultiva singuri moşiile lor şi pe care moşii, le vor arenda tot obştilor, ca unele cari vor oferi cea mai mare garanţie, din toate punctele de vedere.

Teama ce s'a manifestat pe ici pe colea că odată întrată pe mâini ţărăneşti o moşie particulară, cu greu va mai putea fi evacuată de ei de către proprietar, pe când aceştia prin simplul fapt al deţinerii pământului se vor crede stăpânitori ohabnici ai lui, nu este de loc întemeiată.

Nu poate avea nici un temei o asemenea teamă din mai multe puncte de vedere:

a) Că o obşteie este o formaţie legală distinctă, iar în legea lor de constituire şi organizare să prevede clar, că în caz de neexecutarea strictă a contractului sau la sfârşitul termenului de arendare, Casa Centrală care are supravegherea şi patronarea acestor instituţii, va avea puterea de a lichida acea obşteie şi de a evacua moşia de obşteni (Art. 54).

b) Că însăşi practica de până acum, de 10 ani, în care timp multe moşii au eşit de sub un termen de arendare, fără să se fi mai dat obştilor în arendă, dovedeşte în mod hotărât că o astfel de presupunere nu poate avea loc.

c) Că în sfârșit, singura poziție în care de obicei o moșie nu se mai dă în arendă la obștie este cazul când se ia în cultură proprie de către proprietar. În acest caz țăranii obșteni se simt foarte bine, pentru cuvântul că oricât ar fi de vitrig un proprietar, tot nu poate fi ca un arendaș care se găsește strâmtorat a recurge la toate mijloacele pentru a și asigura câștigul pe care-l comportă o întreprindere de felul unei arendășii.

Singura obiecțiune care s'ar putea aduce, ar fi asupra sistemului de cultură pe care îl întrebuițează sau îl vor întrebuița obștiile. Dar judecând puțin lucrurile și aceasta va cădea, întrucât în situația noastră de astăzi, sistemele de cultură n'au ajuns la acea cristalizare care să ne dea dreptul a judecă rău o exploatare, când nu 'și ține un sistem de cultură preconizat mai dinainte. Și cu toate acestea, dacă am voi să împingem rigurozitatea mai departe numai față de obștii,—spre deosebire de multe feluri de exploatare,—tot vom găsi că sistemul de cultură întrebuițat de ele, este mai rațional și mai potrivit de cât cele aplicate mai pe toate moșiile din țară.

În adevăr, agricultura noastră se bazează încă în mare parte— în Muntenia și Oltenia—pe regimul dijmii, iar în Moldova pe al regiei.

Regimul dijmii, redus în principiu la plata în natură, e o anomalie a agriculturii moderne din toate punctele de vedere. Însă dacă totuși se mai practică, cauza este că proprietarii și arendașii munteni și olteni, dispunând de mari întinderi de pământ, dar nedispunând în același timp și de inventarul necesar viu și mort, ca și de capitalul și de brațele necesare,—cu alte cuvinte neexistând o armonizare între factorii de producție, — nu pot susține o regie rentabilă și astfel primesc dijma, ca pe un rău necesar.

Nu credem să se găsească un singur mare cultivator, care să fie mulțumit de acest sistem, în care domnește hazardul și a cărui comptabilitate să reducă la înregistrarea rezultatelor după cum s'ar face într'un simplu birou de comision. De aici decurg o mulțime de rele, dintre cari—prin comparație—ne permitem să amintim câteva cari de sigur au fost relevate și de către marii cultivatori.

a) Nu se face o muncă cum se cade sau cu alte cuvinte se face o muncă de mântuială în caz când dijma se ia de-a valma și o muncă silită când se ia la tarla, ceea ce deși se mai practică pe ici pe colea, constituie o eludare dela legile agrare, astăzi în vigoare.

b) Nu sunt cu putință introducerea oarecăror îmbunătățiri tehnice, de oarece marele cultivator neavând inventar propriu, se vede silit a recurge la acel al sătenilor, iar aceștia se arată foarte îndărătnici când e vorba ca foloasele ce vor ieși de pe urma acestor îmbunătățiri să nu'i privească pe ei, pe când greutățile introducerii acestui inventar sunt legate numai de dânsii.

c) Depinzând prea mult unul de altul, atât marele cât și micul cultivator caută să se înșele, și de aici înăsprirea raporturilor dintre dânsii, în gradul cel mai înalt.

Dar nici sistemul regiei din Moldova nu'i mai salutar. Lipsa de pământ în unele părți și lipsa de brațe în altele, iar peste tot scumpirea arenzilor și lipsa de capital lesnicios, fac ca și regia să nu dea rezultate bune. Puține sunt moșiile pe care se face o agricultură cum se cade. Numai acolo unde mai sunt contracte vechi cu arenzi mici sau gospodării încheiate, sau unde mai sunt și alte speculații în legătură cu plugăria, ca : cultivarea plantelor industriale, etc. agricultura mai oferă un câmp de muncă răsplătită, pentru cultivatorul mare.

Dacă însă astăzi nu poate avea loc un sistem de cultură distinct, în agricultura mare, reprezentată prin marii cultivatori, el se poate introduce și poate prospera prin obștiile sătești, cari afară de lipsa de capital, — până la un punct și aceasta, — singure, ar putea dispune de toate celelalte condițiuni, fără ca să aibă vreunul din neajunsurile inerente celor dintâi.

În adevăr, obștiile sătești, luate ca organizații agricole independente, deși colective, ne oferă un larg câmp de aplicare a diferitelor sisteme de cultură cerute de împrejurările economice și bazate pe o rentabilitate sigură.

Note statistice

Dar pentru a putea vorbi mai pe larg despre organizația obștiilor sătești și treapta pe care o ocupă ele în economia noastră națională, credem interesant a da câteva note statistice asupra obștiilor, după anuarul Băncilor populare și cooperativelor sătești pe 1910, apărut de curând.

Întâi ne oprim privirile asupra evoluției urmată de ele, care se concretizează în următoarea tabelă :

Din această tabelă observăm că proporția în care numărul obștiilor a crescut pe fiecare an este uimitoare, mai ales în primii ani și până la 1910. În adevăr, de unde la 1903 erau numai 8 obști cari țineau în arendă 4.940 hectare, pentru care plăteau o arendă anuală de 94.785 lei, la 1911 numărul obștiilor a crescut la 378, ținând în arendă 283.381 Hct., pentru care plăteau o arendă anuală de 9.230.806 lei ceea ce reprezintă una peste alta o creștere de peste 75 % atât ca întindere de teren cât și ca arendă anuală pe fiecare an, fiind ani, în care creșterea trece peste 150 la %.

Aceasta constituie, de bună seamă, un fenomen care la noi în țară nuși găsește comparație decât doar în dezvoltarea pe care o aveau băncile populare în primii lor ani de înființare.

Ori, atât băncile populare cât și obștiilor sătești sunt astăzi cele două instituții cu caracter democratic, în care țăranul găsește cel mai efectiv sprijin, în cele dintâi: pentru acoperirea nevoilor bănești—credit—în cele de al doilea, pentru căpătarea pământului de hrană.

Dar tabela de mai sus e foarte instructivă și din alte puncte de vedere. Din ea putem vedea că, creșterea valorii arenzilor nu stă într'un raport constant și direct cu mărirea suprafeței de teren, care a trecut în stăpânirea obștiilor și că, pe când suprafața crește în 1904 cu 114 la % arenda crește cu 170 %; sau în 1905 suprafața, cu 187 la %, arenda numai cu 144 la %; sau în 1906 suprafața cu 80 la % iar arenda crește cu 157 la %; sau în 1907 suprafața cu 60 la %, arenda scade la 35 la % pentru a se urca în 1908 procentul la arendă cu 66 %, față de suprafață, care a sporit numai cu 53 %, menținându-se proporția de 43 la % la suprafața pentru 1909 cu o creștere la arendă în proporție de 53 %; cu 42 la % la suprafața în 1910 față de 47 la % la arendă și cu 21 la % la suprafață în 1911 față de 28 la % pentru arendă în același an.

În aceste date comparative, ca și în cele privitoare la proporția creșterii numărului membrilor, se oglindește întreaga mișcare agricolă și economică a țării în ultimii 10 ani, atât sub raportul scumpirii arenzilor, cât și sub acel al evenimentelor cari s'au perindat în acest interval de timp.

În adevăr, data înființării primelor obștii coincide cu începutul epocii de spoliare a țăranimii prin arendășie. Acesta este cazul anului 1904, în care pentru o creștere în

suprafață de 114 procente, corespunde o creștere de arendă de 170 procente, ceea ce însemnează o scumpire considerabilă a terenului cu 56 procente la % față de suprafață.

Foametea cauzată de grozava secetă a anului 1904, s'a resfrânt numaidecât asupra anului 1905, când, drept efect, a avut loc o scădere imediată a arenzei moșiilor luate de obștii în acel an, și care scădere se concretizează în proporția creșterii suprafeței care e de 187 la %, în raport cu creșterea arenzei care e numai de 144 la %. Dar odată pericolul trecut, creșterea arenzilor își ia iarăși cursul său, fiind susținută mai ales de trusturile evrești, în contra cărora a trebuit să vie o lege specială, pentru ca să li se poată atenua mersul. De aceea vedem că în 1906 pe când suprafața crește cu 80 la % arenda crește cu 157 la %.

Dezastrul din 1907 însă vine ca să dea lovitura cea mai puternică și să pună capăt acestei stări de lucruri. De aceea și contractele cari s'au făcut sub imperiul celor petrecute în acel an,—an în care numărul obștiilor a crescut simțitor,—sunt cele mai avantajoase sub raportul prețului de arendă. E de necontestat, că scăderea aceasta e subită; nu mai e un fapt economic normal, dar nu-i mai puțin adevărat că el vine ca o contralovitură a celor petrecute înaintea de el.

De aceea vedem că în acest an, pe când creșterea suprafeței reprezintă un procent de 60 la %, al arenzei reprezintă abia un procent de 35 %. Incepând cu 1908 raportul dintre creșterea suprafeței și a arenzei se menține în aceleași dimensiuni cu o mică accentuare a scăderii celei de a doua.

Distribuirea terenurilor în obștii.

Examinând mai departe tabloul, vedem că cele 283.381 Hct. pământ, se împarte la 62.009 membri ai obștiilor, revenind fiecărui membru în medie $4\frac{1}{2}$ pământ în cari se cuprinde, pe lângă pământul de arătură și islazul (iemașul) ca și fâneța precum și pătrimea de odihnă pentru moșiile unde există obligativitatea a fi lăsată.

Ar fi fost interesant să ni se fi dat prin anuar date privitoare la modul cum să repartizează această suprafață la săteni din punctul de vedere al întinderii. Cum însă nu le aveam, am căutat a ni le însuși pe cale particulară din datele culese de către Casa Centrală, pe cari le dăm aci, deși ele prezintă oarecare aproximație. Astfel suprafața de 283.381 Hct. să repartizează precum urmează:

Loc arabil . . .	198.150	Het.	sau 70	la $\frac{0}{0}$	din suprafața totală			
Ieșuri . . .	61.806	"	"	21.8	" $\frac{0}{0}$	"	"	"
Fâneți naturale și artificiale. .	18.050	"	"	6.3	" $\frac{0}{0}$	"	"	"
Grădini . . .	2.320	"	"	0.8	" $\frac{0}{0}$	"	"	"
Diverse . . .	3.055	"	"	1.1	" $\frac{0}{0}$	"	"	"
	283.381							

Această împărțire a pământului, în: loc de arătură, ieș, fânaț, etc. se apropie întrucâtva de aceea a întregului teren cultivabil al țării, care tot în mod aproximativ, ar fi :

Teren arabil . .	5.752.526	Het.	sau 73	din supraf.	cultivabilă a țării			
Ieș . . .	1.350.610	"	"	17 $\frac{0}{0}$	"	"	"	"
Fânaț . . .	698.770	"	"	8.9 $\frac{0}{0}$	"	"	"	"
Grădini . . .	24.890	"	"	1.1 $\frac{0}{0}$	"	"	"	"
Total . . .	7.826.796							

cu singura deosebire, că proporția în întinderea ieșului a crescut în detrimentul fânețelor și locurilor de cultură. Acest fapt să explice prin aceea că obștile sătești au dat curs pe moșiile luate în arendă de ele, nevoiei de ieș (islaz) pentru vite, în primul rând, — nevoie care mai înainte eră nesocotită de arendași, iar ca urmare, suprafața ieșurilor a sporit în detrimentul locurilor de cultură. Acelaș lucru se poate zice și despre fâneți. Noi personal, cunoaștem în multe părți moșii unde locuitorii obșteni au procedat astfel.

Suprafața grădinișilor pare de asemenea a fi scăzut. Lucrul în sine ar trebui controlat, deși se poate să fie numai un migraj și astfel multe din locuri de grădinișie să fi fost date ca locuri de cultură sau altceva, după cum să poate întâmpla ca micșorarea suprafeței, să fie chiar efectivă dacă ne sprijinim pe faptul că intrând obștea pe o moșie, a dat locuri de grădinișie numai românilor obșteni cari se pricepeau în această ramură, înlăturând pe grădinișii bulgari, și astfel o parte din suprafața grădinișilor să fi scăzut.

Dacă am căuta să stabilim o proporție de modul cum să raportează suprafața de $4\frac{1}{2}$ Het. ce revine de cap de obștean, într'o obște am găsi: 3.15 Het loc arabil; 0.98 Het. ieș 0.28 Het. fânaț iar restul intră în grădini cari de fapt nu's repartizate pe cap de locuitor, și în diverse alte terenuri cari constituiesc locurile neproductive, ca: drumuri, ape, râpe, sărături, petrișuri, etc.

După cum am văzut, numărul total al obștenilor capi de familie, cari stăpânesc cele 283.381 Het. e de 62.009. So-

cotind în mijlocie câte 5 suflete de cap de familie — după cum se admite în general — găsim că numărul total al sufletelor ce se hrănesc cu produse obținute din pământul obștiilor ar fi de 310.045 la care se mai adaugă încă un număr de 17,690 suflete sau 3.540 capi de familie, cari țin pământ fără a fi membri formali, face în total 327.735, ceea ce față de întreaga populație rurală a țării, evaluată aproximativ la 4.800.000 suflete, ar reprezenta 6 și 8 %, ceea ce nu poate trece drept o cantitate neglijabilă.

Când zic aceasta mă gândesc la ceea ce pot deveni aceste obștii în viitor, — când, fără îndoială — vor intra în stăpânirea a cel puțin 70 % din suprafața moșiilor ce se cultivă în arendășie, a căror întindere totală — vorbesc de cele ce trec peste 50 Hct., eră în 1906 de 2.334.145 Hct.¹⁾ repartizate astfel :

Moldova	745.343	Hct.
Muntenia	1.280.230	"
Oltenia	244.555	"
Dobrovia	64.016	"
	<u>2.334.145</u>	"

Scăzând întinderea luată până în prezent de obștii, din totalul întinderii arendate, — care desigur dela 1906 până astăzi a mai crescut — mai rămân : 2.050.674 Hct. din care trecând, după cum am amintit mai sus, numai 70 la % în folosința obștiilor, tot se va ajunge la suprafața de circa 1.700.000 Hct. pe care se vor hrăni în total cel puțin 1.700.000 de suflete, ceea ce reprezintă 35 la % din populația rurală a țării.

Ori aceasta va fi o operă de regenerare economică unică în istoria țării noastre, întru cât fără sacrificii prea mari din partea Statului — fără să se fi sdruncinat echilibrul social, din potrivă lucrându-se la stabilitatea lui, — și în sfârșit, fără să se fi recurs la mijloace de natură a aduce oarecare febră în politica internă și externă a țării, — după cum se întâmplă cu mai toate mișcările economice și sociale adânci, să va fi săvârșit o schimbare în domeniul economiei naționale de pe urma căreia, pe de o parte, vom putea semnală într'un viitor mai apropiat, înlăturarea în mare parte a clasei arendășești, printr'o luptă deschisă și bazată pe puteri adevărate, iar pe de alta, se va da o folosință echitabilă pământului rural, prin ușurarea traiului celor cari îl muncesc direct.

1) D. G. Creangă : Proprietatea rurală în România.

Pentru anumite părți din țară, lucrul acesta poate fi asemănat cu o adevărată desrobire, și când zic aceasta mă refer la Moldova, unde arendășia, prin mijlocul trusturilor evreești a pus mâna pe cele mai frumoase moșii, exploataându-le după cum îi povățuiesc interesele lor, în afară de simțământul moralei și demnității publice. E de ajuns să amintim numai că din numărul total de arendași în Moldova 40 la $\%$ în 1906) erau evrei — în număr de 440 și stăpâneau 320.987 Hct. sau 43 $\%$ din întinderea totală arendată în acel an în Moldova. Numai trustul fișeresc posedă în total 159.399 Hct. pentru care plătiă o arendă de Lei 3.441 343.

Cum trebuie privită obștia ?

Am arătat că suprafața de teren ce revine în mijlocie unui obștean este de 4 $\frac{1}{2}$ Hct. De sigur se vor găsi mulți cari vor obiecta că această suprafață e prea mare ca „medie“ și prea mică ca repartizare individuală. Noi am spus și mai înainte, că în afară de cei 60 mii de membri se mai găsească în obștii încă un număr destul de însemnat de plugari, cari nu intră în acest număr, din cauză că nu erau în momentul când s’au luat datele pentru anuar, membri formal, dar cari stăpânesc pământ în moșiile obștiilor, deavalma cu ceilalți. Deci media de 4 $\frac{1}{2}$ Hct. se mai micșorează așa că, prima obiecție cade aproape cu totul, iar a doua devine mai întemeiată. Toată chestia se învârteste în jurul faptului dacă obștia torbue privită ca o instituție cu caracter filantropic sau ca o instituție cu caracter economic. Din nenorocire, până în prezent, dat fiind condițiile economice dela noi, în obștii populația rurală n’a căutat satisfacerea desăvârșită a intereselor lor economice în legătură cu bugetul și cu capacitatea de muncă a fiecărui obștean, ci mai mult un refugiu pentru astâmpărarea celor mai vitale cerințe. Din această cauză obștiile n’au putut decât, într’o măsură oarecare, face loturi definitive și împărți pământul în conformitate cu cerințele economiei rurale. La aceasta contribuie întâiu de toate acelaș raport deplasat dintre mărimea suprafeței proprietății mari față de cea mică. De îndată ce se ia o moșie în arendă de obștie, o mulțime de săteni în afară de cei cari cad exclusiv pe moșie, se năpustesc asupra ei, depunând garanții și înscriindu-se cu vite. A nu’i primi, înseamnă a nu ține socoteală de nevoile lor bine motivate.

Proprietatea mare pe alocurea față cu scumpirea pă-

1) Op. cit.

mânt lui, iar prin alte părți din obișnuință, nu mai poate da sătenilor nici câtimea de pământ de care aveau neapărată nevoie, astfel că aceștia se văd siliți să se ducă în alte părți. Cunoștem obștii în cari sunt săteni din câte 4—6 comune. Acesta este un fapt cert. La el se mai adaugă și dorința de independență economică. Una 'i când săteanul muncește pe ogorul seu de pe care nu 'l poate schimba sau înlătură nimeni, neavând alte îndatoriri decât acelea de a plăti arenzile și a executa lucrările după cum i se indică—ceea ce este exclusiv în folosul său,—și alta este a fi supus voinței altuia care în fiecare an îl poate îndepărta, dacă prezența sa nu mai cadrează cu interesele proprietății. Și cum aceste interese sunt multe și de natură diferită, și numărul celor înlăturați este din ce în ce mai susținut. Obștiile, nu s'a putut, să nu țină seamă de aceste considerații.

Pe de altă parte, chiar defectuositatea proprietății mici și neorganizarea muncii, constituie o cauză demnă de luat în seamă când e vorba de modul cum se face distribuirea terenurilor la obștiile sătești.

Se știe cât de fărâmițată este această proprietate prin moșteniri. Astăzi este peste un sfert din populația rurală care e legată de câte o sfoară de pământ. Acest pământ nu numai că nu 'i poate satisface nevoile, dar nu 'i garantează nici cel puțin existența. Și totuși stăpânul acestor bucăți de pământ nu se poate priva de folosința acestui petec pentru a 'și căuta hrana în altă parte.

Inventar în vite și instrumente n'are, capitalul necesar pentru semințe și celelalte necesități nu are de unde să și-l procure, întrucât el iese adesea ori și din sfera acordărei creditului sătesc, astfel că singura nădejde și-o pune în căpătarea unei bucăți de pământ la vreo obștie din apropiere.

Dar nici aici nu poate prinde suprafața necesară, întrucât pe de o parte neavând inventar n'are cu ce o munci și pe de altă parte, neavând cât de puțină avere nu va putea face față la timpuri grele, îndeplinirii obligațiilor ce și-a luat, descărcându-se toată sarcina sa asupra celorlalți cu care este legat prin răspunderea solidară și nețarmurită.

Din potrivă, dacă ar exista o lege a dreptului de moștenire, întâi, s'ar opri înbucătățirea terenurilor și apoi s'ar ocaziona formarea unei clase de muncitori agricoli cari ne lipsește, în plus că s'ar alimenta cu elemente na-

ționale, celelalte ramuri de activitate ca: industria, comerțul, meseriile, artel, etc. ceea ce ar fi un pas înainte. Aceasta ar avea loc cu atât mai mult cu cât în afară de reaua folosință a brațelor și a pământului de astăzi, afară de această legătură de sărăcie, s'ar da ocazie prin, despăgubirile nutrite de o instituție ce s'ar înființa în acest scop, a celorlalți moștenitori de către unul singur—major, minor sau mijlociu—să se pună în serviciul îndeletnicirilor amintite o mulțime de forțe, cărora astăzi le lipsește mai presus de toate punctul de sprijin: „capitalul“.

Însă și organizarea unei clase de muncitori agricoli s'ar traduce în folosul țării cu o cifră de mai multe sute de milioane, cari astăzi trec granița prin aducerea de muncitori străini, sau se perd pe solul țării prin neexecutarea la timp a lucrărilor agricole.

Iată de ce spuneam mai sus că până ce nu se vor rezolvi toate aceste chestiuni, obștiile sătești nu pot fi privite încă ca instituții pur economice.

Este imposibil de admis că în situația de astăzi să poți trece peste o stare de fapt—aceea a satisfacerii a cât mai multe nevoi — la o stare de drept—aceea a organizării de adevărate gospodării rurale.

Timpul însă va impune o soluție cât mai grabnică.

Până atunci, noi facem constatarea că media de 4 jum. Hct. de teren în care intră și imașul și celelalte locuri neproductive nu ne spune nimic, luată ca atare.

Mijlocia suprafeței loturilor, pe județe.

Din mijlociile pe județe, mult mai bine putem avea o orientare. În adevăr găsim, că cea mai mică medie o are județul Tulcea cu 0, Hct. 40 arii de cap de familie. Cum însă acest județ n'are decât o singură obștie nu poate fi luat în seamă.

Dela 1 Hct. în sus până la două hectare vin în ordine crescândă județele: Putna cu 1,34 Hct.; Buzeu cu 1.35 Hct.; Vâlcea cu 1.57 Hct. și Muscel cu 1.93 Hct. Dela 2 la 3 Hct. au ca medii județele: Dâmbovița, Gorj, Bacău, Argeș, Vaslui, Tecuciu, Prahova și Roman. Dela 3 la 4 Hct. au județele: Romanai, Constanța, Suceava, Botoșani. Dela 4 la 5 Hct. au: Olt, Dorohoi, Fălciu, Tutova, Covurlui, R.-Sărat, Ilfov și Teleorman. Peste 5 Hct. au județele: Vlașca cu 5.10 Hct.; Iași cu 5.22 Hct.; Ialomița cu 5.96 Hct.; Neamț cu 6.15 Hct.; Mehedinți cu 6.33 Hct.; Dolj cu 6,71 Hct.; și în sfârșit recordul în mărimea mediei suprafeței de teren ce revine unui locuitor il ține jud. Brăila cu 11.80 Hct.

Dar nici aceste medii nu ne spun mare lucru. Am fi fost bucuroși să avem datele din care să reiasă modul cum au fost distribuite loturile după categorii de mărime.

De un singur fapt trebuie să ținem socoteală: că pe lângă loturile pe cari membrii le iau dela obștii, mai posedă și ei ceva pământ, așa că în mediu, ei își formează una cu alta, loturi dela 5 Het. în sus, afară de prea puțini din ei, cari nu primesc decât atâtea arii de câtă nevoie au, pentru a le semăna cu porumb pentru hrană, aceștia fiind de obicei ocupați și în afară de plugărie, cu cărăușia, cu vreo indeletnicie ca: dogăria, rotăria, dulgheria, etc. sau fiind cu totul scăpați și neavând cu ce munci o suprafață de pământ mai mare.

Mărimea loturilor de altfel este condiționată și de configurația moșiilor, situația topografică și economică, repartizarea proprietății, desimea populației, mijloacele de muncă, forța vie sau puterea motrice. Așa, putem observa că în județele de câmp ca: Dolj, Teleorman, Vlașca, Ialomița, Brăila etc. unde pământul este aproape plan, unde sunt căi de comunicație mai lesnicioase, unde mijloacele de muncă sunt mai avansate—în jud. Brăila, Ialomița etc.,—locuitorii se ajută în număr considerabil de mașini,—media de teren ce revine unui om e mai mare ca în județele de munte sau deal, ca: Bacău, Botoșani, Putna, Roman, Tecuciu, Vaslui, Argeș, Buzău, Dâmbovița Muscel etc., unde nu se poate face recurs la mașini, și unde condițiile economice de producere și de desfacere sunt mai anevoioase.

De altfel ținem să afirmăm dela început, că nu se urmărește prin obștii egalitatea în sărăcie a membrilor, după cum nu se urmărește nici îmbogățirea prin mijloace nepermise.

Ar fi aceasta o idee periculoasă. Din punct de vedere economic și social singurul criteriu de care se ține socoteală este puterea de muncă și aptitudinile individuale precum și greutatea familiare ale membrilor cari nu sunt la fel pentru toți, astfel că pe când pentru o familie cu 3 membri, 5 Het. de pământ sunt suficiente, pentru una cu 7 sau cu 3 membri, abia ajung 8—sau 10 Het.

Dar nici aserțiunea că lotul de 4 jum. Het. ar ține în loc—fără a-i satisface complet nevoile—pe un cultivator, legându-l de acest lot, nu este întemeiată, de o oarece, de obicei, aproape toți sătenii mai posedă după cum am spus, și proprietăți de ale lor în suprafață dela 1—5 dacă nu și 10 Hectare. Nu de puține ori un obștean își completează

doar lotul său prin pământul luat dela obștie, pentru a putea face o rotație sau pentru a introduce în cultură o plantă nouă, pe care mai înainte n'avea unde să o cultive.

Astfel, suprafața terenului lor propriu împreună cu cel luat dela obștie, le satisface pe deplin nevoile lor, dându-le prilej de a face și economii.

În ceea ce privește faptul că suprafața emășului iese din proporție, față de suprafața cultivabilă pe moșiile ținute de obștii, își mai are explicația și prin aceea că afară de membrii obșteni își mai învoesc vitele în suhatul acestor moșii, un număr destul de însemnat de oamenii lăturași.

Mijlocia arenzei pe Hct.

Un punct foarte însemnat pe care 'l extragem din anuarul obștiilor sătești, e cuantumul arenzei, care e de 9.230.806 lei 83 bani repartizat la suprafața de teren a moșiilor, care e de 283,381 Hct., ceea ce ne dă o mijlocie pe Hct.. de 32 lei 57 bani.

Luată astfel, ca mijlocie, cifra de lei 32 bani 57 reprezintă o arendă acceptabilă, care de fapt nu trece nici peste mijlocia prețurilor fixate de comisiile regionale, nici peste un preț care s'ar statornici pe baza legilor economice care rezidă la compunerea rentei.

Această medie însă de, nu ne spune absolut nimic. Cel mult mediile pe județe, sau mai bine zis pe regiuni, ne ar putea indica dacă prețurile arenzilor stau în vr'un raport cu condițiunile economice în care să găsească situate moșiile, sau dacă aceste prețuri, nu sunt pur și simplu niște cifre obținute prin specularea nevoiei de pământ pe, calea concurenței. Faptul acesta poate fi luat în considerație cu atât mai mult, cu cât ne găsim încă în perioada de tranziție, în care se dă o luptă decisivă între clasa arendășească,—care voește să se mențină în situațiile ocupate și între clasa țărăneasă—care voește să 'și apropie pământul ca mijloc de traiu, respingând prin jertfe pe, cei cari nu vor să cedeze ceea ce nu le este absolut indispensabil.

Aceste medii pe județe, cu specificarea prețurilor maxime și minime, sunt foarte demonstrative.

Pentru a le pune într'o lumină cât mai vie, le dăm în ordinea discescândă pe județe, specificând în acest tablou și întinderile suprafețelor și sumele totale. Să se țină socoteala că aceste date sunt numai până la 31 Decembrie 1910, dată la care, de fapt, s'a încheiat situația financiară a obștiilor.

Examinând puțin aceste date vom fi isbiți întâiu de generala scumpire a pământului în unele județe, al doilea de diferențele colosale dintre arenzile maxime și minime din unul și același județ și în sfârșit de neegala distribuție a obștiilor pe județe.

Așa observăm că cea mai ridicată arendă, să află în jud. Ilfov și anume de **45 lei și 22 b.** la Hect. sau *64 lei și 66 b.* falcea, sau *22 lei 60 b.* pogonul, arenda maximă fiind tot în acest județ, de: **87 lei 46 b.** hectarul, — sau *125 falcia* sau *43 lei și 73 b.* pogonul. Exceptând apoi jud. Roman, cu *44 lei 25 b.* în medie și cu *59 lei 33 bani* maximum și *29 lei și 03 bani* minimum pe hetar, — județ cu prețuri atât de urcate din cauza cultivării plantelor industriale și Putna, din aceleași motive, — toate celelalte județe cari vin la rând, ca: Teleorman, Vlașca, Dâmbovița, Brăila, Dolj, Ialomița și Romanați, care are ca medie *35 lei 04 b.* pe het. județe cari aparțin Munteniei și Olteniei — unde se știe că pământurile fiind mai plane și arenzile sunt mai scumpe, toate celelalte județe, — majoritatea aparținând Moldovei, au o arendă pe Het. sub 33 lei. Cea mai mică arendă medie, o are Vâlcea cu *17 lei, 01 b.* pe het.

În ceea ce privește disproporția între prețuri, fiind vorba de același județ, putem observa bună oară jud. Râmnicul-Sărat, care deși are ca medie *32 lei 39 b.* pe hectar, are totuși ca arendă maximă, *lei 95 b. 73*, (ceeace revine la *136 lei 90 b.* falcia sau *47 lei 86 bani* pogonul), pe când arenda minimă e abia de *16 lei 70 b.* Het. (falcia *23 lei 90 b.* sau *8 lei 45 b.* pogonul), sau jud. Dolj cu o medie de *38 lei 50 b.* Het. cu o maximă de *73 lei 52 b.* și cu o minimă de *7 lei 87 bani*. Ași putea enumera mai multe cazuri, dar nu o fac într-o cât ele pot fi cercetate în tabloul alăturat. Dacă poate fi o explicație a acestor variații atât de enorme, apoi ea nu e decât de natură aleatorie. O justificare să poate admite numai până la un punct, și anume: că județele în împărțirea lor politică de astăzi, n'au nici o bază economică, adică la împărțirea lor nu s'a ținut socoteală de regiuni, cari să aibă oarecare caractere comune și ca atare să prezinte o uniformitate, ci de alte motive străine acestui fel de clasificare. De aceea avem județe unde sunt reprezentate toate regiunile: munte, deal, colină, luncă și baltă. Ca atare și pământurile vor fi clasificate în chip diferit. Explicația aceasta însă nu justifică pe deantregul fluctuația prețurilor într-o cât noi cunoaștem moșii situate în aceeași regiune, cari însă au arenze cu

mult distanțate una de alta. — Totul a depins de proprietari și de obștii, de impresia momentului, sau de alte considerații cari nu pot fi luate în seamă și nici generalizate.

Sarcinile pe Hct.

Dar cele despre care am vorbit până aici sunt prețurile curate ale arenzilor. La ele trebuie să se adauge sarcinile: impozite, salarii, cheltueli, dobânzi, etc. a căror sumă totală se ridică la lei 1,193 802 sau 6 lei 62 b. pe hectar.

Repartițiile acestei sarcini pe județe, schimbă cu mult cota arenzilor. Țin chiar dela început să fac o observație și anume că dobânzile în sumă de lei 269,578 bani 01, n'ar fi trebuit puse la sarcini, întru cât, întâi de toate ele nu se repartizează pe hectar ci pe cap de locuitor și anume numai față de acei obșteni care nu plătesc la timp cășturile sau garanția, fiind astfel siliți să se împrumute pentru ea se facă aceste plăți și apoi că aceste dobânzi se întorc în Casa Obștei în aceeași valoare.

Totuși luând cifrele cum sunt, găsim că unele sarcini sunt prea încărcate la Hct. față de altele, că în majoritatea cazurilor ele trec peste cota de 10 la% cât se prevede în statut, chiar dacă am scădea impozitul și dobânzile. Greutățile unei bune administrații fac ca această cotă să nu poată fi ținută și ne indică totodată că ea ar trebui fixată după alte norme pentru ca să poată varia după cum variază și condițiunile în care se găsesc moșiile.

Cea mai urcată cotă mijlocie la Hct. o găsim în județele Roman unde e de 15 lei 90 bani și apoi vine Dâmbovița cu 12 lei 12 b., Botoșani cu 11 lei 02 b., Neamț și Muscel cu 9 lei 80 b., Ilfovul cu 9 lei 59 b., etc., iar cea mai mică o are jud. Constanța cu 2 lei 66 b., apoi R.-Sarat, Doljul, și Vâlcea cu 3—3 lei și 60 b. Cota maximă o prezintă jud. Roman și Vlașca cu peste 32 lei la Hct. iar minima o prezintă Covurluiul cu 1 lei 17 b. la Hct. și apoi Vâlcea, Constanța, Tecuciu, R.-Sarat, Mehedinți și Buzeu, a căror cote minime nu ajung la 1 leu de Hct.

Proportionate la % din arendă sarcinele ne dau în total o mijlocie de 22 și 82 care se descompune în :

Impozite	6. ²⁴
Salarii	8. ²¹
Cheltueli generale . 3. ²²	
Dobânzi	5. ¹⁵

Cum de fapt Impozitele și Dobânzile nu fac parte din sarcini, rămâne că proporția sarcinilor la sută este de 11.⁴³.

În unele județe sarcinile raportate la arendă se ridică, cu impozite și dobânzi cu tot, bine înțeles, la sume enorme, până la 36 și chiar 39 la %. Lucrul în sine însă se explică prin aceea că obștiile din aceste județe au avut împrumuturi mari pentru care au plătit dobânzi cari fac să se mărească coeficientul. Și ca dovadă, luăm jud. Botoșani bună oară, unde sarcinile ating 35 %. Obștiile din acest județ au plătit dobânzi în cursul anului 1910 de lei 14.474 bani 42, ceea ce face 24 % din totalul sarcinilor în sumă de lei 58.624 bani 40. Au plătit de asemenea Impozite în sumă de lei 8.056 bani 74, sau 14 la % din același total ceea ce face la un loc 38 % din cuantumul sarcinilor sau 14 la % din totalul sarcinilor față de arendă, ceea ce are drept consecință micșorarea coeficientului sarcinilor la 21 la %. Aceeași demonstrație să poate face și la celelalte obștii mai ales unde observăm un coeficient prea mare.

Privită în total, arenda cu sarcinile, vedem că cea mai urcată arendă pe care o plătesc țaranii obșteni --- în mijlocie --- e în jud. Roman cu 60 lei 15 b. de hectar sau 86 lei falcia sau 30 lei pogonul, — după care vine Ilfovul și Dâmbovița cu peste 54 lei Hect., iar cea mai mică arendă o plătesc în Vâlcea cu 20 lei 63 b. de Hct. și în Constanța cu 20 lei 99 bani.

Ca extremități avem, la maximum: Vlașca cu lei 108 bani 79 Hct. sau cu 155 lei falcia sau 54 lei pogonul — după care vine Râmnicul Sărat și Ilfovul cu 103 lei Hct.; apoi Roman și Putna cu 90 lei Hct.; iar la minimum: Neamțu și Constanța cu 8 lei 40 b. Hct.; Argeșul cu 9 lei 27 b. Hct., Buzeu cu 10 lei 91 b. Hct.; Vâlcea, Covârliului, Tecuciu și Mehedinți, cu peste 11 lei Hct. etc.

Intinderea moșiilor ocupate de obștii

De o importanță netăgăduită este faptul de a se ști ce întindere ocupă moșiile ținute în arendă de obștii față de suprafața cultivabilă a țării și ce număr desuflète se nutrește pe aceste moși.

Pentru aceasta am alcătuit alăturata tabelă.

Din ea observăm că terenul cultivabil din întreaga țară a cărei suprafață e de 13.135.744 Hct., este de 7.826.606 Hct., iar terenul ocupat de obștiile satești se găsește față de prima suprafață, în proporție de abia 2.¹ la % iar față de suprafața cultivabilă în proporție de 4.⁶ la %.

Ca suprafața absolută ocupată de moșiile obștiilor, jud.

~~Brăila stă în frunte cu 31083 Hct. după care vine Vlașca~~
cu 20692 Hct.; Dorohoiul cu 19758 Hct., Ialomița cu 17913
Hct.; Neamțu cu 15483 Hct.; Buzeu cu 14933 Hct.; Doljul
cu 14699 Hct. etc,

Din toate provinciile țării cea care prezintă o proporție
mai urcată, din punctul de vedere al terenurilor ocupate
de obștii, e Moldova cu 2.⁹ la % din întinderea totală și
cu 4.⁸ la % din întinderea cultivabilă.

După dânsa vine Muntenia cu 2.⁵ la % față de întin-
derea țării și cu 3.⁸ la % față de acea cultivabilă și în
sfârșit Oltenia unde coeficientul e foarte mic de 1.³ la
și 2.⁴ la % pentru a sfârși cu Dobrogea unde acest coe-
ficient să perde aproape.

No. curent	Județele	Suprafața județelor	Intinderea cultivabilă a terenurilor arabile și fânețe	Cât reprezintă la o țărână cult. din supraf. județelor	Suprafața cultivabilă a stăpânirii de obști la 31 August 1911	Cât repres. la o țărână de :		No. sufletelor populației rurale	No. sufletelor ce să hrănesc pe moșiile ținute de obști	Cât reprezintă la o țărână din No. total al sufletelor	No Membriilor obștilor pe județe	Media câștinei de pământ finită în arenda de obști
						Supraf. totală a județelor	Intinderea cultivabilă a lor					
		Het.	Het.	Het.	Het.							
1	Bacău.	397.360	178.896	45	6.333	1. ⁶	3. ⁵	168.743	12.470	7. ⁴	2.494	2. ⁵⁴
2	Botoșani	314.770	235.737	75	10.552	3. ³	4. ⁵	133.767	13.690	10. ²	2.732	3. ⁸⁶
3	Covârlii	296.140	190.102	64	4.284	1. ⁴	2. ²	81.397	4.735	5. ⁸	947	4. ⁵²
4	Dorohoi	282.190	221.598	79	19.758	7. ⁷	8. ⁹	138.253	24.505	17. ⁶	4.901	4. ⁰⁸
5	Fălciu	220.790	159.885	72	13.014	6. ¹	8. ¹	77.833	16.120	20. ⁷	3.324	4. ⁰⁸
6	Iasi	314.080	216.892	69	8.222	2. ⁶	3. ⁸	109.118	7.870	7. ²	1.574	5. ²²
7	Neamț	399.830	155.951	39	15.483	3. ⁸	9. ⁹	120.925	12.580	19. ⁴	2.516	6. ¹⁵
8	Putna	324.940	134.282	51	1.017	0. ³	9. ⁷	119.172	3.775	3. ¹	755	1. ³⁴
9	Roman	209.120	122.284	59	4.430	2. ¹	3. ⁶	94.685	7.630	8. ¹	1.526	2. ⁹⁰
10	Suceava	342.060	164.572	48	4.046	1. ²	2. ⁴	120.044	5.595	4. ⁶	1.143	3. ⁶⁷
11	Tecuci	254.690	186.541	73	4.277	1. ⁷	2. ³	106.621	7.715	7. ²	1.543	2. ⁷⁷
12	Tutova	239.160	191.867	80	11.471	4. ⁸	5. ⁹	91.302	13.305	14. ⁵	2.661	4. ³²
13	Vaslui	229.440	159.860	70	8.476	3. ⁷	5. ⁸	100.332	1.5365	15. ⁸	3.073	2. ⁷³
Total Moldova		3.822.570	2.318.767	61	111.363	2. ⁹	4. ⁸	1.463.192	145.235	9. ⁹		
14	Argeș	443.530	211.341	48	4.765	1. ¹	2. ³	186.042	9.475	5. ¹	1.895	2. ⁵⁵
15	Brăila	435.810	329.838	76	31.083	7. ¹	9. ⁷	88.614	13.125	14. ⁸	2.625	11. ⁸⁰
16	Buzeu	486.290	316.383	65	14.983	3. ¹	4. ¹	193.558	18.410	9. ⁵	3.682	1. ³⁵
17	Dâmbov.	345.630	179.785	52	4.747	1. ³	2. ⁶	193.735	10.490	5. ³	2.092	2. ³¹
18	Ialomița	978.690	588.843	87	17.913	2. ⁵	3. ¹	173.966	10.059	8. ⁷	3.019	5. ⁹⁵
19	Ifov	577.990	379.674	66	11.651	2. ¹	3. ¹	257.894	15.915	4. ⁶	2.383	4. ⁸⁰
20	Muscel	295.420	93.384	32	1.264	0. ⁴	1. ³	100.425	11.370	3. ²	655	1. ⁹³
21	Olt	282.510	199.016	70	3.208	1. ¹	1. ⁶	134.468	3.090	2. ⁸	800	4. ¹
22	Prahova	466.410	249.328	53	7.458	1. ⁶	3. ¹	242.512	4.545	5. ²	2.509	2. ⁷⁸
23	R.-Sărat	326.810	244.423	75	6.651	2. ¹	2. ⁷	123.333	12.000	5. ⁶	1.400	4. ⁷⁵
24	Teleorm	468.550	394.505	84	8.744	1. ⁸	2. ²	199.234	7.815	4. ⁴	1.763	4. ⁹⁶
25	Vlașca	448.810	310.817	69	20.692	4. ⁶	6. ⁶	186.559	20.250	10. ⁸	4.050	5. ¹⁰
Total Muntenia		5.256.650	3.497.337	67	133.159	2. ⁵	3. ⁸	2.083.340	134.360	6. ⁴		
26	Dolj	656.550	448.312	68	14.699	2. ²	3. ²	311.642	10.940	3. ⁵	2.188	6. ⁷¹
27	Gorj	469.850	178.047	38	62	—	—	162.690	125	—	25	2. ⁴⁸
28	Mehed.	494.940	276.396	58	8.366	1. ⁶	2. ⁹	227.549	9450	2. ⁸	1.290	6. ³³
29	Romanat	457.740	251.502	55	7.561	1. ⁶	3. ¹	184.425	11.070	6. ¹	2.214	3. ⁴¹
30	Vâlcea	423.920	132.613	41	2.388	0. ⁵	1. ³	173.827	7.585	4. ⁴	1.517	1. ⁵⁷
Total Oltenia		2.503.000	1.319.870	54	33.076	1. ³	2. ⁴	1.360.133	36.170	3. ⁴		
31	Constan.	690.961	450.213	65	6.331	1. ¹	1. ⁵	107.819	9.530	8. ⁹	1.906	3. ⁶⁸
32	Tulcea	862.563	213.609	25	194	—	—	83.528	2.440	2. ⁹	488	0. ⁴⁶
Total Dobrogea		1.553.524	663.822	43	7.125	0. ⁵	1. ¹	191.347	11.970	6. ²		
Total România		13.135.744	7.826.796	60	284.723	2. ¹	3. ⁶	4.797.012	327.735	6. ⁸		

Dintre toate județele cel mai bine reprezentat în raport cu întinderea totală, e jud. Brăila cu 7. la ‰, după care vine Dorohoiul cu 7 la ‰, apoi Fălciu cu 6 la ‰ și în sfârșit Vlașca cu 4.⁶ iar în raport cu întinderea cultivabilă e jud. Neamț cu 9.⁹ la ‰ după care vine jud. Brăila cu 9.4 la ‰, Dorohoiu cu 8.⁹ la ‰, Fălciu cu 8. la ‰, etc.

Faptul că în Moldova e cel mai mare coeficient al suprafețelor moșiilor ținute în arendă de obștii, ne dovedește două lucruri:

a) Că acolo se simțea cea mai mare necesitate de pământ de hrană, întrucât să știe în de obște, că arendașii din Moldova nu dădeau pământ în dijmă la săteni, ci 'l cultivau în regie, și al,

b) Ca în această parte de țară, arendașismul prin arendași străini fiind mai în floare.—o bună parte din moșiile ce erau ținute înainte în arendă de acești arendași, au trecut prin lupte foarte crâncene în stăpânirea obștii lor.

Și ca să ilustrăm acest lucru, n'avem decât să menționăm după lucrarea D-lui G. D. Creangă amintită în acest studiu, că proporția arendașilor străini (inclusiv evrei) în Moldova reprezintă 49.55 la ‰ din numărul total al arendașilor (din care 39.93 la ‰ numai evrei, cari ca număr reprezintă 440 în 1906 față de 17.37 ‰ (din care numai 1⁶⁰ la ‰ evrei) în Muntenia și față de 17.48 la ‰ (din care numai 1.49 la ‰ evrei în Oltenia.

Iată în adevăr în ce proporție țin arendașii străini în majoritate evrei, pământuri în arendă, din suprafața totală arendată.

In județul	Neamț	în proporție	de 78 ⁵¹
"	" Botoșani	"	" 62 ²⁰ "
"	" Iași	"	" 66 ⁹⁷ "
"	" Dorohoi	"	" 66 ⁵¹ "
"	" Putna	"	" 63 ²⁹ "
"	" Roman	"	" 59. ⁹ "
"	" Brăila	"	" 56 ⁹⁵ "
"	" Vaslui	"	" 54 ¹⁶ "
"	" Suceava	"	" 45 ⁹¹ "
"	" Bacău	"	" 45 ⁷⁵ "

etc., etc.

După cum se vede, majoritatea arendașilor din Moldova erau străini.

Ori, să știe acțiunea distrugătoare a arendașilor evrei—cari neavând nimic comun cu populația în mijlocul căreia trăiește,—nici măcar religia—devenise și perzistă a fi o adevărată pacoste.

De aceea pretutindeni unde s'au ivit ocazii a se da o

moșie în arendă obștia a luptat cu cele mai de pe urmă forțe pentru a o lua și a izgoni pe arendașul evreu. Nu ne putem opri a nu cită câteva cazuri, cum e acel al obștei Desrobirea din com. Perieni jud. Tutova care obștie, plătind un filotim sau un comision, a luat cu o arendă destul de urcată, moșia Perieni Pogana, proprietatea moștenitorilor Vladicoglu din Galați, făcând să se strice contractul încheiat între aceștia și frații Rapaport, pe un period de 5 ani.

Același lucru s'a întâmplat cu obștea Docolina din com. Albești-Corni jud. Fălciu, care a făcut să se rezilieze un contract între proprietarii moșiei Frații Constantin și arendașul Kaufmann, oferind o arendă, dela 125.000 cât era cea veche, la 170.000 lei, numai să poată scapa de arendașul evreu și să pună mâna pe moșie.

Același lucru s'a întâmplat cu Obștia «Vodă-Cuza» din com. Todireni, jud. Botoșani, unde locuitorii constituiți în obștie încă cu 3 ani înainte de expirarea contractului dintre Epitropia Sf. Spiridon din Iași și arendașul Kaufman, au făcut contract încă de pe când nu exista legea pentru arendarea moșiilor Statului și Așezemintelor, etc. la obștiile sătești, oferind 125.000 lei pentru moșie pe, care arendașul Kaufman plătea abia 70.000 lei.

Dar mărimea coeficientului acesta se mai poate pune într'o legătură firească și cu întinderea proprietății mari care se cultivă prin arendare. În adevăr, această întindere reprezintă 60.²⁰ la % din suprafața mării proprietăți care e de 3.810.351 Hectare din care se cultivă prin arendare 2.293.961 Hct.

În fruntea județelor în care proprietatea mare să cultivă mai mult prin arendare, stă jud. Botoșani din a cărei suprafață cultivabilă a proprietății mari — dela 50 Hct. în sus — se găsea în 1904 arendată în proporție de 77 la %, după carea venea Iașii cu 73 la %, Ialomița cu 71 la %, Prahova cu 70 la %, Dorohoi cu 69 la %, Vlaşca, Fălciu și Brăila cu 67, etc.

Numărul sufletelor cari se hrănesc pe moșiile obștiilor

Trecând la partea a doua a tabelii care să referă la numărul sufletelor care se hrănesc pe moșiile obștiilor, vom observa că cel mai mare număr din toată țara îl are jud. Dorohoi cu 24.505, după care vine Vlaşca cu 20.250 apoi Buzeu cu 18.410, Fălciu cu 16.120, Vaslui cu 15.365, Ialomița cu 15.095, Tutova și Brăila cu pect 13.000 etc. Raportat numărul de suflete ce se hrănesc prin obștie la numărul total pe județe, găsim că în frunte stă județul

Fălciu cu 20⁷ la % după care vine Dorohoiul cu 17⁶ la %, Vaslui cu 15³ la % apoi Brăila și Tutova cu peste 14 la % pentru a sfârși cu Oltul, Mehedințul, Tulcea și Gorjul unde acest număr e prea mic în raport cu numărul total al sufletelor din județele respective.

Cine sunt arendatorii moșiilor către obștii

Nu credem fără interes de a se cunoaște cine sunt arendatorii celor 283.381 Hct. pământ către obștile satești. Aceasta cu atât mai mult, cu cât domnește aproape pretutindeni ideea, că obștile nu țin în arendă decât moșiile Statului sau a altor instituții filantropice și de cultură națională, cu alte cuvinte numai bunurile de mână moartă cari trebuiau să fie arendate la obști, pe când din cercetarea datelor rezultă în mod neîndoios, că luați ia parte, particularii contribuie cu cea mai mare cotă față de fiecare fel de instituție. — Dăm în această privință tabela de mai jos :

Proprietarul Moșiei	No. obștilor	Proporția la %	Întinderea în H. a.	Proporția la %	Arenda anuală în lei	Proporția la %
Biserici	18	4,7 %	8.559	3,2 %	239.559	55 2,5 %
Casa Rurală	7	1,8 "	12.672	4,4 "	443.017	93 4,8 "
Casa Școalelor	11	2,9 "	8.810	3,1 "	201.004	80 2,1 "
Comuna	22	5,8 "	12.566	4,3 "	517.067	02 5,7 "
Diverse instituțiuni	22	5,8 "	11.642	4,1 "	536.983	31 5,9 "
Eforia spitalelor Civile	23	7,4 "	41.043	14,4 "	1.448.932	12 15,6 "
Epitropia N. Sofian	2	0,5 "	3.113	1,1 "	90.850	— 0,9 "
Epitropia Sf. Spiridon	34	8,8 "	28.051	9,9 "	756.369	54 8,3 "
Județe	2	0,5 "	659	0,2 "	33.474	06 0,3 "
Particulari	144	38,3 "	96.392	34,3 "	3.741.967	20 40,8 "
Spitale	5	1,3 "	3.077	1, "	93.852	05 1,1 "
Statul	83	22,2 "	56.797	20, "	1.126.730	25 12,3 "
Total	378	100	283.381	100	9.230.806	83 100

În adevăr din cele 378 obști 144 sunt înființate pe moșiile particulare, ceea ce reprezintă, ca număr 38,2 la % după care vine Statul cu 22,2 la % Epitropia Sf. Spiridon cu 8,3 la %, Eforia Spitalelor Civile cu 7,4 la %, etc. Ca întindere particularii contribuie cu 96392 Hct. sau 34,3 la % etc. după care vine iarăși Statul cu 56.797 Hct. sau 20 la % Eforia Spitalelor Civile cu 41.043 sau 14,4 la % și Epitropia Sf. Spiridon cu 28.051 Hct. sau 9,9 la %. Iar ca arendă particularii contribuie cu o cotă de 3.741.967

-care vine Eforia cu 15.⁶ la ‰, apoi Statul cu 12.² la ‰, Epitropia Sf. Spiridon cu 8.³ la ‰ etc.

Primul fapt care se desprinde din cercetarea acestor date este că arenzile moșiilor particulare sunt cele mai urcate comparativ cu întinderea, după care vin ale Eforiei Spitalelor Civile, ale Epitropiei din Iași, ale altor Așezăminte și tocmai la urmă ale Statului.

Faptul că particularii și-au dat moșiile lor la obștiile sătești, dovedește spiritul de încredere pe care l-au în aceste instituții și modul prompt și neîndoios cu care obștiile și au îndeplinit îndatoririle lor.

Solicitudinea aceasta merită să fie încurajată. Statul prin organele sale legiuitoare a făcut tot ceea ce i-a stat prin putință pentru a o menține. În această ordine de idei, știindu-se că cea mai mare grijă a proprietarilor eră nesiguranța acestora în evacuarea moșiilor de obștenii arendași, în caz de reziliere a contractului sau în caz de împlinirea termenului de arendă, Statul prin legea băncilor populare, a luat măsuri stricte, în puterea căroră Casa Centrală se garanteze evacuarea moșiei de arendași. De alt fel, dela înființarea obștiilor și până astăzi nu se poate cită un singur caz în care obștenii să se fi opus la ieșirea de pe moșie când această ieșire a fost inevitabilă și legală.

Pe de altă parte, d-nii proprietari nu se pot plânga nici de neplata arenzilor la timp, nici de reaua folosință a terenurilor, întru cât nici una nici alta, n'are loc.

Din potrivă, obștiile își plătesc foarte regulat arenzile— adesa cu anticipație, — iar ca o chezășie a acestui fapt ele depun la facerea contractului o garanție în numerar sau în efecte, pe jumătate din costul arenzei, 35 la ‰ la instituții sau după învoială.

În adevăr, din cele 5.270.874 lei 25 bani la cât se urcau arenzile la 31 Decembrie 1910 se găseau plătite lei 4.874.406 bani 70 restul de lei 396.467 bani 55 constituind rata câștiului de Ianuarie, în curs de plată după 1 Ianuarie 1911, dar care făcea parte tot din anul 1910.

Tot la această dată se găseau depuse drept garanții în mâinile proprietarilor lei 1.917.589 bani 98.

Aceste garanții au fost acoperite prin vărsămintele pe care le-au făcut obștenii drept capital social în sumă de lei 1.925.092 bani 95.

În cece privește modul de folosință a terenurilor e din cele mai echitabile, după cum vom avea ocazie a vedea când ne vom ocupa de organizarea exploatărei.

Situația contabilă a obștiilor

Ne simțim datori a da câte-va date privitoare la situația generală a obștiilor, cari formează balanța și bilanțul compturilor acestor obști

Înainte de aceasta însă, menționăm că comptabilitatea care se ține la obștii, e cea în partidă dublă cu registre mixte sau comerciale, după cum obștea este mai mică sau mai mare. Despre acest punct vom vorbi ceva mai pe larg în altă parte.

Acum ne mărginim să dăm balanța și bilanțul compturilor astfel cum rezultă din anuar. Cercetând-o, vedem pe lângă compturile despre care am vorbit mai înainte și alte compturi debitoare și creditoare. Așa vedem că obștiile sâtești, au fost împrumutate la Casa Centrală în cursul anului 1910, cu 3.116.750 lei 22 b., din care au plătit în cursul anului lei 2.099.102 b. 21 rămânând după 1 Ianuarie 1911, datoare cu lei 1.017.648 b. 91 împrumuturi a căror scadență nu venise la termin.

La Depuneri spre fructificare vedem că obștiile au depus în cursul anului 1910, lei 965.312 b. 61 din care au retras lei 531.175 b. 37 rămânând depuși lei 434.137 b. 24. Aceste depuneri, desigur, au fost făcute cu scopul de a asigura sau strângerea garanțiilor sau a arenzei, astfel ca se le aibă la nevoie.

Inventarul cumpărat din fondurile obștiilor, care se întrebuințează în comun, se ridică la suma de lei 404.074 b. 79, iar fondul creat pentru amortizarea lui, se ridică la suma de lei 144.766 bani 11.

Cea mai mare parte a inventarului se compune din mașini de semănat, din trioare de ales sămânța, din tavăluțe și grape de fer și din mașini de trier. Secerătoare mecanice se cumpără prea puține la obști, exceptând doar județele Brăila, Ialomița și o parte din Buzeu.

Tot din cercetarea balanței, mai vedem că o parte din obști au întreprins și culturi pe seama lor, adică în regie. Acest fapt a avut loc numai acolo unde nu s'au putut încăputa toate locurile sau acolo unde s'a introdus în cultură anumite plante cu care locuitorii nu erau deprinși, cum e cazul cu sfecla de nutreț, și chiar cu lucerna sau trifoiul. S'au mai cultivat în regie la unele obștii, și plantele care trebuiau să formeze o latură a asolamentului, cum este grâul de toamnă, mai ales în Moldova, cu a cărei cultură locuitorii nu erau deprinși, dar unde cultura lui se împunea.

De altfel un fapt e sigur. Cultura în regie la obștii e

un rău necesar; numai când nu se pot dispensa de ea trebuie se o admită, în colo ea nu dă rezultate favorabile. Fiind ocupați cu munca lor, locuitorii n'au timpul necesar pentru a munci și terenul cultivat în regie și deci culturile întreprinse pe seama administrației sufer.

După acest compt vom vedea în balanță, comptul «*Productelor în depozit*». De sigur, în primul rând, acest compt este alimentat cu produsele date de cultura în regie. Dar la acest stoc, — a cărui valoare nu poate atinge cifra de 1.969.700 lei 29 bani, cu cât e prevăzut la debit, sau de 1.890.421 cât se încasase pe aceste produse până la 31 Decembrie 1910, — trebuie adaugate produsele sătenilor depuse la magaziile obștiilor spre a fi vândute la o laltă, în comptul datoriilor lor.

Un compt care prezintă o importanță deosebită este cel de „Rezervă” a cărui sumă eră, la 31 Decembrie 1910, de lei 557.935 bani 71. Dacă la acest fond adăugăm și fondul „Disponibil”, care potrivit statutelor obștiei, trece de asemenea la fondul de rezervă, și a cărui valoare e de lei 492.760 bani 82, atunci vedem că fondul de rezervă e de lei 1.060.696 bani 53, ceeace vine la 20 la % din cuantumul total al arenzei.

Aceasta constituie un fapt vrednic de a fi luat în considerație, mai ales când se știe întrebuințarea pe care o are acest fond, potrivit statutelor.

În adevăr, el poate servi, pe lângă folosința directă ce i se dă la sfârșitul exploatației, și ca fond de alimentare în cursul anilor dearendă.

Mărirea acestui fond deci, pune într'o măsură însemnată la adăpost obștiile, de plata arenzilor în unii ani când recoltele vor fi compromise.

Când acest fond trece peste cota fixată prin statut și se egalează cu cuantumul arenzei anuale, atunci prisosul se poate întrebuința și pentru procurarea inventarului mort. Sunt în prezent obști, a căror fond a întrecut acest cuantum, cum este obștea dela Roșiști-Fălciu, a căreiarendă e de 50.000 lei iar fondul de rezervă eră dela 31 Decembrie 1910, de lei 58.639 b 10;

Obștea Popăuți-Richiți, jud. Botoșani, a căreiarendă e de lei 33.961 b. 74 avea la 31 Decembrie 1910 un fond de rezervă de lei 42.309 b. 77;

Obștea Govora, județul Vâlcea, a căreiarendă e de lei

8.662 b. 32, avea fondul de rezervă la 31 D-brie 1910 de lei 16.724 b. 62, etc.

Chestiunea asigurărilor de asemenea formează un capitol important în dezvoltarea obștiilor, cari chiar prin statut, sunt obligate să-și asigure recoltele lor, atât în contra grindinei cât și în contra incendiului.

La început, această măsură se părea obștenilor o sarcină mai mult. Loviți însă în mai multe rânduri de bătaia petrei sau de foc, și căpătând despăgubiri bine meritate cari le-au pus la adăpost avutul, au început a se deprinde și astăzi văd în asigurare un fel de garanție, față de îndatoririle ce le au la obștie.

De sigur că ar fi foarte bine ca aceste asigurări, — cari sunt pe cât se poate de costisitoare, — să se facă pe o altă cale decât cea a societăților existente, cari nu urmăresc absolut nici un scop, decât pe acel pur comercial, în contradicție cu obștiile sătęști cari asigurându-se nu urmăresc câștiguri ci din potrivă numai punerea la adăpost față de împrejurări de forță majoră, a recoltelor lor, zicem, ar fi foarte bine dacă aceste instituțiuni și-ar putea organiza ele singure o Casă de asigurare bazată pe principiul mutualității. Dar până în prezent lipsesc și datele necesare care trebuie să rezide la temelia înființării unei astfel de Case și lipsește și educația necesară a celor interesați la o astfel de societate — care n'ar putea exista decât clădită pe cel mai imparțial simțimânt de lealitate și ęchitate.

Nu mai începe vorbă că dacă primele de asigurare ale actualelor societăți sunt atât de urcate, cauza nu poate fi găsită decât în lăcomia și întrebuințarea diferitelor trucuri de către cei asigurați pentru a smulge o despăgubire cât mai urcată. Cităm numai cazul unui arendaș din Moldova de Sus, care având păioasele asigurate, punea argații, în urma unei ploii liniștite, să sburătuiască lanurile de sămănături cu bielele cu șfichiuri (mai multe la un biciu) cărora le lega plumbi, pentru a dă aparența băției grindinei.

Și cum serviciul nostru meteorologic nu a întocmit până în prezent hărți exacte de bătaia grindinei, bazate pe constatări făcute într'o perioadă de cel puțin 10 ani, ne-ar veni foarte greu să stabilim din oficiu, aceste date, luând drept călăuză pe cele a societăților de asigurare, care de fapt nu's bazate pe deslănțuirile atmosferice — pe cauze deci, — ci pe despăgubirile acordate, — pe efectele acestor cauze.

